

Posudek na diplomovou práci Jiřího Chvátala

Demokracie a „identita“: studie vztahů na příkladu afroamerického Hnutí za občanská práva

111 s.

Autor si za téma své práce zvolil teoreticky náročné téma vztahu mezi demokracií a jistou skupinovou identitou. Jak si je sám vědom, oba pojmy se vzpírají přesné a jednoznačné definici, velké úsilí a až úzkostlivou pozornost proto věnuje jejich vymezení a kritériím posuzování. Svoji studii rozdělil na část ryze teoretickou a dále pak na analýzu vlastního konstruování skupinové identity v rámci afroamerického hnutí v letech 1945-1968. Pokud jde o druhou část, proti zvolené metodě case study není námitek, třebaže pro takto pojaté téma se s ní setkáváme spíše zřídka, i když jako taková je v zemi, jež je námětem práce, jinak běžná.

Práce pana Chvátala je přehledná a dobře strukturovaná. V této souvislosti musím vyzdvihnout, že přes často bezbřehou diskusi vedenou politology nad pojmy klíčovými pro tuto studii se autorovi podařilo udržet ukázněný tvar i rozsah jednotlivých kapitol.

Poněkud zdrženlivě se stavím k používání pojmu „euroamerické“ namísto „bělošské“. Jednak se tento termín vžil spíše pro kontext oblasti mezinárodních vztahů či politické geografie a ani v běžné politologické literatuře jsem se s ním v tomto kontextu nesetkala (dokumenty afroamerické provenience jsem však v originále až na výjimky nestudovala). Dále mohu z vlastní zkušenosti dodat, že v první polovině devadesátých let minulého století jsem byla ve Virginii instruována, abych v rozličných dokumentech či dotaznících v kolonce rasa/původ/kategorie používala termín „Caucasian“.

Nesprávný je překlad termínu *Voting Rights Act* z roku 1965 jako *Zákona o voličských právech* (str. 35). Pokud už překládat, pak skutečně jako *Zákon o volebních právech*. Jinak si ovšem autorovy důslednosti a korektnosti v pojmosloví cením. Pozor také na překlad slova „state“: nemusí to vždy znamenat stát, nýbrž stav (např. poznámka 201).

Poněkud mě překvapilo, že autor v kapitole 4 ani 5 (pokud jsem četla pozorně) nezmiňuje význam sloganu *Black is Beautiful* (i pro rehabilitaci slova „black“), třebaže pojem *Black Power* je (oprávněně) uváděn velmi často. Výše zmíněné heslo (které v příslušné době inspirovalo i hnutí) je mimochodem živé dodnes, a to nejen v kulturním či feministickém kontextu, ale i v ekonomickém.

A ještě výhradu související s jazykovou stránkou práce. Autor ve snaze o definiční preciznost místy zapomíná na srozumitelnost a jeho styl působí poněkud šroubovaně. Kromě

Posudek na magisterskou diplomovou práci

Autor: Jiří Chvátal

Název: Demokracie a „identita“: studie vztahů na příkladu afroamerického Hnutí za občanská práva

Vedoucí práce: PhDr. Blanka Knotková-Čapková, PhD.

Diplomová práce Jiřího Chvátala představuje velmi zralou analytickou studii, na níž je cenné zejména propojení hlediska teoretického a empirického, spolu se shromážděním faktologického materiálu, jehož množství – i schopnost utřídění – zřetelně převyšuje běžný průměr. Po **heuristické stránce** vytvořil autor bibliografický základ, za nějž by se nemusela stydět ani disertační práce. Je to o to cennější, že musel pracovat převážně s cizojazyčnými zdroji. **Bibliografie** (v nebývalém rozsahu 16 stran) obsahuje vyvážený poměr textů teoretických i empirických, včetně primárních pramenů. Na četných konzultacích autor prokázal, že uvedené texty pečlivě studoval, a projevil značnou iniciativu a zájem seznamovat se i s texty volněji souvisejícími.

Teoretická část práce zdaleka nepředstavuje jen kompilaci známých teoretických schémat. Zejména tato část zřetelně ukazuje autorův badatelský potenciál. Vychází z evropské politologické analýzy demokracie, zároveň si však uvědomuje problematičnost univerzalizace této analýzy, jak ji nastiňují autoři a autorky postkoloniálních studií. Filosofickým (a sociologickým) východiskem práce je sociální konstruktivismus, z jehož perspektivy pak v podstatě přistupuje k problému konstruování identity; v tomto ohledu se inspiroval i mnohými feministickými analýzami, které se soustřeďují na otázky identity minorit a otázky marginalizace, jejich vztahu k dominantním diskursům a jejich antidiskriminačního apelu. Ocenění si v této souvislosti zaslouží i skutečnost, že autor nepodcenil otázku jazyka, a jeho vyjadřování je vždy důsledně politicky korektní.

Empirická část je případovou studií afroamerického Hnutí za občanská práva. Zde autor kategorizuje „projekty“ (či diskursy – užívá zde též pojmů „vyprávění“ a „nativ“) osvobození, jak je reprezentovaly (a do jisté míry personifikovaly) významné osobnosti tohoto hnutí: diskurs občanský, nacionalistický, mesianistický a transformační. Velmi cenné však je, že se text nezastavil na tomto zevšeobecňujícím rozčlenění, všímá si dále otázky vnitřní heterogenosti marginalizovaných společenství a otázky tzv. otevřených identit (shrnutí zejména viz str. 103 a 104 Závěru). Autor poukazuje na riziko monolitnosti protestu při formování identity marginalizovaných, a tím případného vylučování vnitřních nesouhlasných diskursů a vytváření nových vnitřních hierarchií. Jako normativní závěr uvádí, že „... vztah „projektů identity“ k „demokracii“ bychom bez znalosti kontextu měli považovat za nerozhodnutelný“ (str. 104). Závěr tedy neobsahuje jen pouhé shrnutí vlastního textu, ale představuje vyšší stupeň teoretizace poznatků, vycházejících z případové studie.

Po **stylistické stránce** je práce na velmi dobré úrovni, i když autor občas trochu zápasí se zbytečně složitými větnými konstrukcemi. Styl textu ukazuje bohatou slovní zásobu a lehkou inspiraci archaizujícími texty, což na závadu být nemusí (jen s drobnými výjimkami jako jsou klišé „laskavý čtenář“, str. 11) – i když to bychom mohli považovat za celkem osvěžující ironii. **Struktura textu** je logická a přehledná, čemuž velmi napomáhá i stručné shrnutí na konci každé kapitoly.

Práce jako celek je koherentní a linie argumentace je přesvědčivá. Dle mého názoru by mohla být dobrým základem pro další vědeckou činnost, autor prokázal, že k ní má bezesporu předpoklady. Navrhuji **výborné hodnocení**.